СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Ч. 193. — Джерзи Сіті, Н. Дж., второк 19. серпня, 1924. — VOL. XXXII. — No. 193. — Jersey City, N. J., Tuesday, August 19, 1924. — THREE CENTS

Демократичний кандидат Дейвис хоче представити фармерам свою політику

ХОЧЕ ВИРІВНАТИ ЦІНИ НА ТЯГАРОВИХ ПОЇЗДАХ І ПІДПИРАТИ КООПЕРАТИВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. серпня. — Демократичний кандидат Джан В. Дейвис заявив нині, що він хоче небаром промовляти на Заході до фармерів і представити їм свою політику у відношенню до них.

Дейвис каже, що його метою е підперти фармерство в Злучених Державах. Фармері найбільше терплять через дорожню зелізниць для перевозу їх продуктів, яка е одною з перепон для зорганізовання фармерських кооператив. Длятого він хоче яко президент занятись сим, аби вирівнати ціни на тягарових поїздах так щоб вони подешевіли і для меньших транспортів, з чого скористали-б фармері і їх кооперативи. Кромі того він хоче, щоб міністерство хліборобства занялось фармерськими кооперативами і дало їм підперте.

КУЛИДЖ НА ВАКАЦІЯХ.

ПЛІМОТ, Вермант, 17. серпня. — Вчера прибув сюди президент Кулидж, з жінкою і сином Іваном, на 2-тижневий відпочинок до батька.

КУЛИДЖ ЗА ПЛЯНОМ ДОСА.

ПЛІМОТ, Вермант, 17. серпня. — Коли Кулидж довідався про лондонську угоду, він дуже, зрадів, і зазначив, що в сьому значна заслуга заступника його яко кандидата, Доса.

Він хвалить плян Доса.

ДОРОЖНЯ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 17. серпня. — В липні сього року ціни поживи в Злучених Державах трохи пійшли були вгору.

ПУСКАЮТЬ СРІБНІ ОДНО-ДОЛЯРІВКИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 17. серпня. — Американське міністерство скарбу хоче пустити в обіг більше срібних одно-долярівок.

Воно хоче, аби публика привикла більше вживати срібних одно-долярівок, бо друкованне і удержанне паперових одно-долярівок коштує правительство далеко більше як срібних.

КЛЕНЦІ ЗРАДЖУЮТЬ СЕБЕ.

ДАЛЛАС, Тексас, 17. серпня. — Ку Клакс Клен змінив фронт перед голосованнем на кандидатів на ґовернора стейту Тексас.

Кленці оголосили, що вони не відступають ані проти Жидів ані проти католиків і просять їх, щоб голосували на їх кандидата.

Одначе противники Клена сеї заяви не беруть поважно.

ОБЖАЛОВУЄ ПОЛІСМЕНІВ.

КОНІ АЙЛЕНД, Н. Й., 17. серпня. — Нині суддя Джордж Г. Фолвел розбирав справу між тутешнім власником склепу з айскрімом і кобасками Греком Яковом Панаґакосом і двома полісменами, Петриком Догерті і Виллиємом Дж. Мегоні.

Полісмени обжаловували Грека, що кинув у них тарелем, що явились були в цивільних одягах, а коли він не продав їм кобасок, вони його тяжко побили.

Суддя призвав лікаря, котрий ствердив, що Грек дійсно тяжко побитий.

В середу буде друге переслуханне.

Грек робить заходи, щоб обох полісменів арештувати.

СТЕРЕЖУТЬ ЛІОПОЛДА.

ШИКАҐО, Ілл., 17. серпня. — По місті розійшлась була чутка, що один з міліонерів, Ліополд, поповнив самовбийство. Се показалось неправдивим, але всетаки подвоєно сторожу, що пильнує його келії.

„ПЛАВАЮЧИЙ ГОТЕЛЬ" З ГОРІВКОЮ БІЛЯ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. серпня. — Тутешні часописі подають, що недалеко американського берега поза 12-милевою границею, викрито німецький корабель „Фрідріх дер Гроссе", містоти 17,000 тон, який постійно там стоїть під англійським прапором, для забави нюйорських гостий, котрі до нього доїздять моторовими лодками.

Сей пароплав спеціяльно для забави. Се плаваючий готель і кабарет, який гуде від забави, і на якому горівки і вина переливаються. Допливають туди лише богаті люди, котрі можуть оплатити всі видатки забави і пиятики. Ціла подорож малими моторовими лодками або і звичайними лодками триває годину до двох годин.

Американська влада кораблеви не може нічого вдіяти з уваги, що він поза 12-милевою границею, але вона хоче не допустити поїздок відсі на сей корабель. Хоче переловити лодки і покарати їх, а таксамо і їх пасажирів, що вибираються на сей „плаваючий корабель".

ЛЕГКИЙ ХЛІБ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. серпня. — Осборн С. Вуд, син ґенерала Вуда, ґовернора Філіпін, знову заробив великі гроші на Вол Стріт. Купуючи і продаючи стак (шери) компанії Юнайтет Стейтс Аерн Пайп енд Фавндрі, він заробив минувшого тижня 300,000 долярів.

В грудні минулого року заробив на Вол Стріт 8000,000.

ТЮТЮН У ЛЬВОВІ.

Австрийський тютюн продають нелеґально у Львові, без митової оплати. Його привозять або контрабандою або фабрикують на місці. Скарбова влада мала у суботу та неділю працю та забаву, шукаючи за ним по готелях та будках.

БАНКРОТИ.

Польські державні мужі, заняті виключно екстермінаційною шовіністичною політикою — очевидно на „кресах" — не мають ніколи часу на розвязування економічно-соціяльних питань. Польський промисл загнався у пропасть, доказом чого страйки, які з року на рік збільшуються. І так варшавський статистичний уряд подає, що в 1921 р. було 477.037 страйкуючих робітників, в 1922 р. — 607.011, а 1923 р. вже 849.500! Число втрачених робочих днів виносило в 1921 р. ½ міліона, а минулого року понад 6 міліонів! Найбільше потерпіла Лодзь і Горішний Шлеск. На Шлеску виповіли підприємці всім робітникам контракт, який скінчився 10 с. м. Більшість вуглевих закопів зачинено, число безробітних росте. Не менша руїна загрожує селянству, яке нині мусить збувати за безцін працю своїх рук. Так виглядає економічна санація Польщі, яку опатентовано іменем Ґрабського, та якого польські банкроти реклямуються перед чужим капіталом — щоб надути його на нову безтермінову позичку.

ТИСЯЧЕЛІТНЕ КОРОЛІВСТВО.

Хорвати святкують цього року тисячелітні роковини основини свого королівства. Початки хорватської держави припадають на часи Карла Великого і його сина Людвика Побожного. Першим володарем краю був Борна. До хорватського князівства належала спершу територія Істрії та Дальматії. На просторах Драви та Сави простягалось інше королівство зване загально славянським. Ця первісна Хорватія звана „білою" прилучила до себе згодом країну на південь від Чорногори т. зв. червону Хорватію, півд. Дальматію і частини Боснії та Герцеґовини. Біля 8000 р. надибуємо в історії Хорватії князя Тримира, основника династії. В році 910 Хорватія доходить до найвищого розвитку за кн. Томислава; він приймає королівський титул, затверджений папою і иншими державами. За нього держава сягає до Драви. З Дальматії приєднує латинські міста, піддані Византійській державі і побиває болгарського царя Симеона. Його династія славних володарів панує ще 200 років. Коли вона вимерла, Хорвати вибирають королем мадярського короля і єднують з Угорщиною персональною унією. По битві під Могачем 1526, в якій згинули останній король мадярський і чеський, Хорвати незалежно від Угорщини вибирають короля Фердинанда з династії Габзбурґів. Слава хорватської корони блідне. Виною в тому була хорватська шляхта, яка в обороні власних станових привілеїв воліла добровільно відступити всі національні права Угорщині, замість боронити їх зброєю разом зі своїм народом.

ЩЕ МАЛО ПОЛЬСЬКОЇ БРЕХНІ!

Дня 12. с. м. відбулося у Варшаві конституюче засідання, покликаної урядом до життя нової інституції п. н. „Рада Пропаґандова", — в склад якої увійшло 20 представників польського промислу й торговлі і 10 представників польської преси. Імена членів сеї ради оповиті тайною. Цілю сеї „ради" є: ширення користних для Польщі вістий між чужинцями та опрокидування „безосновних" закидів на Польщу зі сторони національних меньшостей і інших „ворожих елементів". Словом нова фабрика польської брехні, оплачувана кервавицею українського громадянства.

ШМАТУВАННЯ УКРАЇНИ.

Голова ВсеукраїнськогоЦентрального Виконавчого Комітету Рад Петровський, що вернувся недавно з Москви, заявив співробітникові хаківських „Вістей" таке: В урядових колах (очевидячки Москви! — прим. Ред.) зміцнюється думка про те, щоби згідно з проханням південно-східних радянських орґанізацій приєднати до них (до південного Сходу) шахтинський та таганрогський райони Домбасу, але тому, що ці райони ріжномаїтні по своєму національному складі, рішено цю справу справу ґрунтовно розглянути в тому напрямі, щоби застережено в повній мірі етноґрафічні межі. В тойже час ці округи є найважнійшим антрацитним районом Донецького Байсену і треба буде в достаточній скількости антрациту залишити в межах Донбасу для задоволення головнійшої металюрґічної та машинової промисловости України. Аантраціт тепер необхідний для доменних печей на літейні заводи (лиярні), для ґазоґенераторів і ріжних хемічних і промислоих потреб тоді, як для південного Сходу цей район потрібний лише для задоволення свого селянського краю".

СОВЕТСЬКИЙ КОНСУЛЯТ У ЛЬВОВІ.

Дня 20. с. м. заключено польсько-совєтську конулярну конвенцію. Польща мати-ме чотири ґенеральні косуляти: в Москві, Харкові, Тифлісі і Минську, а три звичайні: в Ленінграді, Києві й Хабаровску. Совєти натомісць отворять два ґенеральні консульства — у Варшаві і Ґданску і два звичайні — в Лодзі і Львові. Отвореннє консулятів наступить найраньше осенню.

СТРАЙКИ В ПОЛЬЩІ.

На Горішному Шлеску вибух страйк робітників в гутах. Около 70 проц. робітників стануло до страйку. Причиною страйку є заведення 10-годинного дня праці. — На Поморю застрайкували сезонові рільні робітники, жадаючи 300-процентової підвишки платні.

СКОРОЧУВАННЯ СІТКИ ВИСОКИХ ШКІЛ НА УКРАЇНІ.

Чернигівський Промислово технчиний інститут ліквідується. Залишається лише Сільсько-господарський Інститут. Студенти другого курсу механїчного та будівельного відділу Промислово-технічного Інституту переводяться до таких же Інститутів: Шостенського, Волинського, Київського і Полтавського.

ВИНИЩУВАННЯ МОСКІТІВ ЕЛЄКТРИКОЮ.

Як звісно в малярійних околицях гине богато людей. Тому від давна думали над цим, як винищувати би в водах зазяки москітів. Досі ріжні спроби не давали майже ніяких вислідів. Тепер — як звідомляє ґазета „Ді Лянцет" — вдалося дрови Джозе Монтеляно в Буенос Айрес вйнайти успішний спосіб для вбивання червів москітів. Для цього др. Монтеляно вживає електричної струї і то не дуже сильної.

Німці з аліянтами погодились і підписали програму про введеннє в життє пляну Доса.

ЛОНДОН, 16. серпня. — Сьогодня відбулось останнє повне засіданне конференції для справи пляну Доса.

На сьому засіданню аліянти і Німці остаточно підписали умову, якою приймають програму про введенне в життє пляну Доса.

На основі пляну Доса конференція приняла таку програму:

1. — Німеччина одержить 4 роки проволоки для економічної відбудови, щоб могла вповні платити аліянтам „воєнні відшкодовання".

2. — За тих 4 роки буде платити, скільки зможе, а по 4 роках $650,000,000 річно.

3. — Прихід на ті „відшкодовання" має іти з податку і з тягарів, накладених окремо на промисл і зелізниці.

4. — Буде оснований новий приватний банк для випуску банкнотів під контролею Німців та аліянтських і невтральних людий.

5. — Колиб Німеччина не платила або недоплачувала, то сею справою має занятись змінена аліянтська репараційна комісія під проводом Американця, а далі „комісія мирового суду" і вкінці світовий суд.

6. — Аліянти подбають про позичку для Німеччини в сумі $200,000,000, щоб помогти їй платити аліянтам в грошах і товарах в перших 4 роках, а також оснувати і пустити в рух новий випусковий банк.

7. — Німеччина видасть довжні бонди на суму 18 міліярдів золотих марок. Ними обдовжить свої зелізниці на 11,000, 000, 000 золотих марок, а промисл на 5,000,000,000 золотих марок. Сими бондами буде сплачувати аліянтам „воєнні відшкодованн" і вони будуть на світовому грошевому ринку.

8. — Франція годиться опорожнити Рурщину до року.

Сю програму має ще приняти французький і німецький парлямент, а відтак правительства аліянтів і Німеччини мають ввести плян Доса на основі сеї програми в життє.

ПРИВЯЗУЮТЬ ВЕЛИКУ ВАГУ ДО ЛОНДОНСЬКОЇ УГОДИ.

ЛОНДОН, 16. серпня.— Аліянти і Американці привязують велику вагу до нинішнього угоди з Німцями про введенне в життє пляну комісії Доса.

Вони кажуть, що се найбільша подія від часу підписання версайського „мирового" договору.

Плян комісії Доса, кажуть вони, принесе нову добу економічного відродження цілій Европі. Тепер, кажуть вони, Европа віджиє і з піднесеннем промислового руху піднесеться теж і торговельний рух, з якого скористає й Америка, яка відтепер сподівається більше продавати Европі.

ХОТЯТЬ СКЛИКАТИ НОВУ РОЗОРУЖНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ЛОНДОН, 16. серпня. — По підписанню програми про введенне в життє пляну Доса аліянтські делеґати заявили, що тепер американське правительство згодиться скликати другу сим разом вже загальну, міжнародню розоружну конференцію.

Се була-б таксамо як і перша вашинґтонська конференція не розоружна конференція а тільки нарада для обмеження сухопутних, морських і воздушних зоружень. Ходило-б головно о Европу, яка видає величезні суми гроший на зорження і сим страшно обтяжує державні буджети, а тимсамим обтяжує безхосенно народи і здержує їх економічне відродженне та добробут.

НАЙДЕНО ТІЛО УБИТОГО СОЦІЯЛІСТИЧНОГО ПОСЛА.

РИМ, 16. серпня. — Нині найшли жовніри тіло убитого фашістами тому більше як два місяці італійського соціялістичного посла Джіякома Маттеотті.

Тіло найдено в недалекому лісі Скрофано. Воно було без одежі, але тотожність Маттеоттія стверджено понад сумнів.

НЕМА ГРОШИЙ ДЛЯ РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 16. серпня. — Румунський премієр Братіяно заявив нині на спеціяльному зібранню кабінету, що його правительство не могло досі добути заграничної позички для Румунії.

ДОБРИЙ ДЖОВК.

ВАРШАВА, 26. липня. — Перед військовою комісією польського сойму предложено проект „адмірала" Порембського в справі будови воєнної фльоти. Після його проекту ся фльота має складатися з 12 легких кружляків, 6 протиторпедовців, 10 торпедовців, 12 субмарин і 36 прибережних кружляків. На будову має видаватись щорічно по 50 міліонів „злотих" так, що до 12 літ фльота має бути вибудована. Насамперед має почaтись від будови субмарин. Підставовою точкою сеї польської фльоти має стати пристань Ґдиня, на якої укріпленне треба дальших 12 і пів міліона „злотих". Так виглядає „польська ощадність" в практиці.

(Польща не має приступу до моря і тому смішно виглядає, що вона хоче намагатись пхатись туди, де їй нема місця).

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Single copy 3 cent.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреса платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ НАСИЛЬСТВА В СВІТЛІ ФРАНЦУСЬКОЇ ОПІНІЇ

Як відомо, в перших днях мая с. р. вся ліва французька преса оголосила протест проти білого терору в Польщі, примінюваного до поневолених нею народів. Сей протест підписали найвизначнійші французькі писменники, учені й політики, з сих останніх теперішній президент міністрів Ерріо і президент палати послів Пенлеве.

У відповіди на сей протест, провідник польської партії „Визволене", пос. Туґут, звернувся отвертим листом до президента Пенлеве з докорами, що підписані на протесті діячі покликуються на неправдиві або перекручені факти, не провіривши їх, та що вони впали жертвою фалшивих інформацій.

Небавком опісля у польській пресі появились чутки, буцімто Пенлеве і дехто з інших, що поклали свої підписи, тепер відкликують їх.

В супереч сим видумкам ґазета „L'Ere Nouvelle", колись опозиційний, а тепер правительственний орґан бльоку лівих партій, містить в числі з 24. липня довгу статтю проф. Віктора Баша, в якій він дає належну відповідь послови Туґутови в імени французької Ліґи Прав Людини.

„Ми розглянули — пише він — як слід арґументи п. Туґута і представлення наших друзів, і ПО ЗРІЛІЙ РОЗВАЗІ ЗАЯВЛЯЄМО ПУБЛИЧНО, ЩО ПІДДЕРЖУЄМО ВПОВНІ ТВЕРДЖЕННЯ НАШОГО МАНІФЕСТУ, І ВДРУГЕ ЗВЕРТАЄМО УВАГУ СВІТА НА РЕЖІМ, ЯКИЙ МИ НАЗВАЛИ Й ДАЛІ НАЗИВАЄМО БІЛИМ ТЕРОРОМ В ПОЛЬЩІ".

Проф. Баш опрокидує польські твердження, немовби предложені французьким діячам інформації походили від большевиків, і пригадує п. Туґутови інтерпеляції в соймі клюбу „Визволене", в яких наведені приміри жорстоких знущань над вязнями. Колиб сі вязні були й комуністами, се зовсім не оправдувало би — замічує автор — тих знущань. Обставини, що французька Ліґа Прав Людини протестувала проти червоного терору в Москві, зовсім не зобовязує її до одобрення білого терору в Польщі. Проф. Баш стверджує, що наділі терор в Польщі звернений не проти комуністів, в кождому випадку не виключно проти комуністів, та що ПОДАВЛЯЮЧУ БІЛЬШІСТЬ ПОЛІТИНЧИХ ВЯЗНІВ СТАНОВЛЯТЬ ПРЕДСТАВНИКИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ, яких одинокою провиною є се, що вони виступають в обороні своїх національних прав.

„Отже злочини є зовсім ясні; — заявляє автор — білий терор не до заперечення, а наш алярм тисячу разів оправданий. Тоді, коли наше правительство, з огляду на Росію, забороняло говорити в пресі і на зборох про визволення Польщі, ми, яко члени Ліґи Прав Людини, обороняли без впину сю жертву російської, нруської і австрійської грабіжности. ОДНАК МИ ДОМАГАЛИСЬ СИМПАТІЙ СВІТА НЕ ДЛЯ ПОЛЬЩІ ШОВІНІСТИЧНОЇ, НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ, АНТИСЕМІТСЬКОЇ І ФАНАТИЧНОЇ ГНОБИТЕЛЬКИ, ЯКА КОРИСТУЄТЬСЯ СВОЄЮ СВОБОДОЮ ДЛЯ ЗДАВЛЕННЯ СВОБОДИ ІНШИХ, ЯКА СТАЛА ВЕЛИКОЮ НАЦІЄЮ ЛИШ ТОМУ, ЩОБИ ГНОБИТИ МАЛІ НАРОДИ.

ТУҐУТ ПРО ПОЛЬЩУ

Провідник польської партії „Визволене" Туґут, подає в листі мотиви своєї резиґнації з головства партії. Причини — політичні непорозуміння. В сім листі, оголошенім у „Визволеню", Туґут характеризує між іншим сучасне положення Польщі.

Він пише так:

„Сьогодня Польща находиться в так важкім положенню, в якім не уула від початку держави, хиба тільки в дні большевицького наїзду. Оздоровлення фінансів, дійсно, значно пішло вперед, та воно далеко не закінчене. Економічне положення погіршується з дня на день. Селянин голодує, тисячі робітників щодня опиняються на бруку. В міжнародних відносинах ми спали кілька літ на мягкій постелі з більш, або меньше поганих договорів, і сьогодня пробудились почувши грозячу нам небезпеку. Наші, так звані охороняючі нас союзи, можуть щезнути, з окружаючої нас темряви чути тільки крик ненависти наших ворогів, підозрілу байдужність, недовіре або й легковаження нашої держави. На наших „кресах" панують такі відносини, що коли на протязі найблизших років не наступить зміна, вибухне там збройне повстання, яке або відірве від нас кілька провінцій, або прийдеться його втопити в морі крови. Горожан і їх найістотнійші інтереси злеґковажено й не задоволено передівсім найважнійших потреб держави.

„Для того всего годі найти інше слово ніж те, яким характеризовано загибаючу шляхетську Польщу: се „нержонд". Хто потішає себе тим „безржондом" держиться уже кілька років Польща, нехай тямить, що Варшавське Князівство істнувало пять років, а конґресове королівство пятнайцять, одначе вони оба згинули і згинули не так від ворогів, як наслідком їх поганої орґанізації, недостачі сильних характерів і передівсім недостачі свідомости обовязку супроти держави".

Та історія повторяється. І мусить повторитись, як повторяються умовини.

МИКОЛА ВАСИЛЬКО.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

У німецькім купелевім місті Райхенгалі помер дня 2-го серпня бувший посол УНР у Відні, Берні й Берліні барон Микола Василько. Покійний мав 58 літ.

Відійшла в царство тіней одна з найбільш яскравих і разом з тим найбільш темних постатей на обрію української політики останніх двох десятиліть.

Яскравою постаттю Василько був безперечно. Природа наділила його всіма властивостями, необхідними для того, щоб відогравати провідну ролю в суспільстві й політиці. Особистою працею над самим собою він ті властивости ще більше удосконалив і розвинув. Наслідком цього він на цілу голову переростав своє оточення й належав до тих небагатьох, що скрізь і завжди примушують зі собою числитись.

Шляхтич по походженню, вихований в аристократичній школі, добре записаний в найкращих і найбільш впливових кругах, Василько мав перед собою рівну, як скатертина, життєву дорогу. У війску, дипльоматії чи адміністбрації він міг би дослужитись до високих чинів і забезпеченого становища. Але це його не вабило. Він сам хотів себе „зробити". І він себе „зробив".

Ціле десятиліття він був „диктатором" Буковини. Підчас війни він був правою рукою австрійського міністра закордонних справ ґрафа Черніна. В останніх роках він тримав у своїх руках усі нитки східно-української політики. Він був своєю людиною в банкових і фінансових сферах. Його маєток оцінюється на кілька міліонів долярів — може навіть на кілька десятків міліонів. Він себе дійсно „зробив".

Цього всього Василько осягнув завдяки своїй незвичайній працьовитости, сміливости, впертости в доходженню своєї мети, а головно завдяки своєму вмінню панувати над людьми. Під цим останнім оглядом він був правдивим віртуозом.

Раз-у-раз на Василька працювали другі люде, причім були свято переконані, що працюють для себе. Василько вмів грати на чужій психольоґії, як добрий пяніст грає на своїм інструменті. Секрет його був не дуже хитрий: він використовував слабі сторони людської душі. Але в умінню відшукувати ці сторони й ґрати на них він був великий майстер.

Так, це була дуже яскрава постать на сіренькім фоні українського політичного життя. Але яскрава — ще не значить ясна, світла. Можна бути яскравим і рівночасно темним, дуже темним. Таким і був Василько.

Коли-б Василько віддав свої великі природні й надбані здібности на службу якійнебудь високій ідеї, то з нього міг би вийти національний герой епохального значіння. Але Василько служив **тільки собі,** своїй амбіції, своєму збогаченню, своїй шанолюбности. Кожда справа цікавила його лише з одного боку: „Що вона може **мені** дати?"... Обіцяла вона **йому** якусь користь — він за неї брався, ні — він її кидав.

Вже на перших кроках своєї політичної діяльности Василько проявив цю основну рису своєї „ідеольоґії". Першим його політичним виступом була кандидатура до буковинського сойму **з москвофільської листи.** Переконавшись, що москвофільство — справа безвиглядна, він швидко змінив орієнтацію й „зукраїнізувався". Але Васильковe „українство" було також своєрідним...

Спеціяльно для віденських урядових кругів він вигадав особливий напрямок українства: вірнопідданий, габсбурґолюбний. Він утворив свою „національно-демократичну партію", утримував своїм коштом аж два часописи — „Буковину" й „Буковінер Пост", сіяв мораль-ну роспусту й національне хрунівство... Кошти на цю роботу щедро давав Відень. Частина тих коштів залишалась у Васильковій кешені.

Наступив відомий крах „Селянської Каси". Вийшли на світло денне всі Василькові брудні махінації. Виступив з голосними обвинуваченнями заслужений проф. Ст. Смаль-Стоцький. Над головою Василька почали збиратись хмари. Але він вже був богатою як на ті часи людиною. А тут спалахнула світова війна.

На спілку з ґрафом Черніном та ще з одним віденським Жидом Василько розпочав широкі „воєнні операції". Розуміється, не на фронті й не зі зброєю в руках. Операції були мирні, але держава їх оплачувала дорожче, ніж операції на фронті. Добре заробили всі троє, але найкраще заробив Василько.

Прийшло Берестє. Українська делеґація, дарма що молода й недосвідчена, не хотіла піддаватись. Вимагала прилучення до України австрійських земель — Галичини та Буковини. Чернін виписав до Берестя Василька. Той приїхав, сам сидів у ваґоні, а до української делеґації підсилав свого спокусителя. Відпорність делеґації була зломана. Помирились на тім, що з Галичини та Буковини буде створена окрема „коронна земля" під владою Австрії. Але й ця постанова залишилась у „таємнім додатку" до мирового договору.

Ясна річ, що на цій „патріотичній заслузі" Василько також де-що заробив.

Дипльоматична діяльність Василька у Відні, Берні та Берліні ще занадто свіжа у всіх у памяти, щоб про неї треба було докладно говорити. Хто цікавиться цею добою, може заглянути до старих зашитів віденської „Волі". Треба лише згадати останній дипльоматичний подвиг Василька: скандальну передачу камениці берлінського посольства в руки большевиків. Як відомо, большевикам тоді дістались архиви не тільки самого берлінського посольства, але багатьох инших українських посольств, консулятів та державних установ, зложені в тій камениці.

Сам Василько заздалегідь спакував свої річі й вибрався з посольства, але вивозити архиви рішучо заборонив. „Я скажу, коли треба буде". Чи було в його інтересі, щоб архиви зникли зпід української контролі? Чи була в нього таємна умова з большевиками? Хто знає! Мертві мовчать, а живі також не все зраджують...

Цікаво, що як відповідальність за Берестейську зраду Василько зумів звалити на чужі плечі, так і відповідальність за передачу бірлінських архивів він переложив на чужу совість. Великий це був майстер чужими руками жар загрібати! А ті, що йому служили, були свято переконані, що мають власну волю й служать не Василькови, а національній справі...

Може бути, що й сам Василько часами думав, що служить національній справі. Та його життевий білянс не дає підстави для такого висновку. Собі самому він зробив багато доброго: це відомо всякому, хто його здибав на своїй життевій дорозі. Ті шкоди, яких зазнала через нього українська національна справа, також стоять у всіх перед очима. А що він зробив доброго Україні та українській справі, цього навіть найкращий його приятель не потрафить сказати.

Думається в кождім разі, що Україна за ним не заплаче.

Радянин.

Прага, 5. серпня.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО СОЙМОВОГО КЛЮБУ У ВАРШАВІ.

1. Посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі систематичного переслідування українського культурно-освітнього руху і закривання та розвязування філій і читалень товариства „Просвіта" а зокрема про розвязання філії „Просвіти" в Угнові пов. Рава-Руська та читалень в Угнові, Корові, Піддубцях, Денисках, Новосілках передних і Річиці. Інтерпелянти вимагають слідства в справі тих надужить, привернення законного стану та покарання винних у знасилуванню прав українського народу.

2. Посла Чучмая і тов. до міністра внурішних спарв у справі побиття командантом державної поліції уВарковичах, дубенського повіту, Канікулою громадянина села Конюшки тогож повіту Шумчука.

3. Посла д-ра Дмитріюка і тов. до міністра справедливости в справі непостачання харчу вязням надвірнянської тюрми при повітовому суді в Надвірній.

4. Посла С. Козицького і тов. до міністрів внутрішних справ і справедливости в справі самоволі і надужиття команданта поліції в Тестугові дубенського повіту, що забрав селянинові Гринюкові мідяну миднице, побив його і застрілив його собаку.

5. Посла С. Козицького і тов. до міністрів освіти і внутрішних справ у справі закриття православної парохії в містечку Варковичах, дубенського повіту на Волині. Від найдавнійших часів істнувала там православна церква, яку тепер відібрали та віддали в посідання католицькому кмерові. 2.000 душ православного населення позбавили храму молитви. До парохії належав ліс, в якому було 1.000 дубів. Ліс влада позволила продати на закупно цегли під будову церкви. Цегла вже готова і ліс випроданий. Саме в цей момент відібрано все це і передано католикам.

6. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішних справ у справі відмови в затвердженні зміни в статуті УПТ. у Львові. Метою товариства чисто-культурна праця на полі шкільництва. Про це знають всі чинники польської влади у Сх. Галичині. Та не зважаючи на те, товариство посуджують у чисто політичних тенденціях. Товариство змінило статут у тому напрямі, що діяльність його мали поширити на територію всеї Польщі. І саме цеї зміни статуту не затвердено, бо вона має політичні тенденції! В чім лежить та політична тенденція, не відомо. Товариство на таку заборону зміни статуту внесло рекурс до міністерства внутрішних справ, але міністерство рішення підвладних орґанів затвердило. Інтерпелянти домагаються скасування рескрипту міністерства, яким затверджується заборону, припинення такого переслідування українського народу, яке противиться духові і постановам польської конституції і потягнення до відповідальности винних у нарушуванні конституції.

7. Посла д-ра Дмитріюка до міністра справедливости в справі невиплачування окружним і повітовим судом у Станиславові належитости свідкам і знавцям.

8. Пос. д-ра Дмитріюка і тов. до міністра внутрішних справ у справі надужить польських поліцаїв у с. Верхні, калушського повіту над тамошніми селянами. Поліцаї Мрочковскі, Мороз і Карчевич збили 16-літнього Михайла Захаркова і 18-літнього Петра Чолія і мучили їх до тої міри, що підірвали побоями і знущаннями їхне здоровля, а Якова Біхера побили до непритомности. 19 днів мусів він відлежати в ліжку. Інтерпелянти домагаються покарання винних і відшкодовання для покривджених.

9. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішних справ і освіти в справі переслідування українського населення в Берестейському повіті за те, що воно виявляє охоту і домагається школи з українською викладовою мовою. Така подія мала місце в селі Прилуках, де є 500 душ виключно українського православного населення. Школа там польська та ще й з двома учительськими силами. Комендант поліції розвів у цій справі слідство, називає Українців державними переступниками та загрожує їм судом. Він каже, що всі діти мусять до 14 року життя вчитися у Польщі виключно по польськи. Інтерпелянти домагаються покарання винних у терроризованню населення.

ПРИРІСТ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ В БЕРЕЖАНСЬКІЙ ТЮРМІ.

До справи Василя Козина о протидержавну д і я л ь н і с т ь спроваджено дня 27. червня до бережаських арештів: Романа Войкевича, вояка з Познаня, Осипа Войкевича з Рогатина і Михайла Ліщинського, 7-ої кляси перемиської ґімназії. Крім того до справи Ізидора Демчишина спроваджено Корнеля Корпака, проти котрого в тій самій справі о злочин головної зради слідство було застановлено і Корпака звільнено з тюрми.

Дня 27. червня 1924. арештовано Михайла Ліщинського о год. 10 рано в Перемишли. По переведенню ревізії через тайних аґентів поліції відставлено підсудного на поліцію, де зроблено кілька фотоґрафічних знимок в ріжних позиціях, відбито його долоню, а відтак замкнено в арештатській келії. О год. 1-ій обявлено йому, що його мають кудись відставити. На руки молоденького студента наложено тяжкі кайдани, а коли в тімже часі принесено йому зі стації обід, поліціянт не хотів його розкути аж по довгих пертрактаціях і цереґелях. Не дозволено арештованому вступити по дорозі до хати, щоб на дорогу перебрати білє, а якийсь панок на просьбу арештованого в тій справі на поліції сказав коротко: „Не буй сєн Пан, не здзон Пана вши, ані теж не здехне Пан з ґлоду". Під ескортою в кайданках в білий день перемаширував молодий ученик на стацію, а люди зглядалися на нього як на злочинця. Через цілу дорогу до Львова задержано на його руках кайданки, а у Львові на стації зняв кайданки і передав його при зміні інчому поліціянтови, котрий наложив на арештованого свої кайданки. Арештованого відставлено до найгіршої келії на улиці Казимирській, вечером прийщов поліціянт, перебрав арештованого на свій рахунок і скутого відставив до Рогатина. Арештованому вілися кайдани в тіло і перед Рогатином поліціянт змилосердився над студентиком і зняв кайданки з його рук кажучи: „Пан не належи до тих, ктурих тшеба куць". В Рогатині на поліції переслухано арештованого і відставлено до арештів окружного суду в Бережанах. По переслуханню Ліщинського дня 1. липня 1924. звільнено його з тюрми, а дня 2. липня 1924. виїхав Ліщинський по кількадневній арештантській Одисеї до Перемишля, щоб покінчити в ґімназії шкільний рік. Цю подію подаємо до відома громадянства без коментарів зазначуючи, що бережанське громадянство, як побачило скутих людий, котрих поліція веде в напрямі бережанської тюрми, відразу згадує, що це ведуть до тюрми нових політичних.

Стан політичних вязнів в Бережанах 20 душ. Найбільше політичних вязнів з Рогатинщини в звязку зі справою Василя Козина і в звязку з резолюцією УСДП ухваленою на зїзді дня 18. червня 1924. Дивна річ, що повіт. комaндант держ. поліції в Рогатині комісар Гляйц через два роки не міг вислідити Ґринька Росса, через два роки не міг дістати в свої руки Василя Козима, натомісць легко відшукує тих, котрі в своїм життю читали колинебудь „Землю і Волю", „Нову Культуру" і т. п. і навязуючи та покликуючись на резолюцію партійного зїзду УСДП відставляє їх під замітом головної зради до бережанських арештів. На розправі Василя Козина вийшов на яву повній наготі сприт держ. поліції в Рогатинщині. Сам комісар Гляйц зізнав, що коли він змобілізував постерунки поліції в Рогадинщині і позичив собі постерункових з Підгаєччини, та переводив в лісі облаву за Василем Козином, в тім часі Козин спокійно стояв за деревом і приглядався маневрам поліції.

В наслідок донесень комісаря Гляйца о кольпортажу і читанне згаданих часописів і брошур, від кількох місяців томляться в бережанській тюрмі Гаврило і Лев Крайківські. Проти Михайла Сеника і Антона Стефанишина від 1-го жовтня 1923 до недавна ведено в бережанськім суді слідство в напрямі головної зради, аж тепер нагло доручено їм акт обжалування не о злочин головної зради, а о злочин шпіонажі.

(Новий Час).

ВІДБУДОВА ПЕТРОГРАДУ.

Совітський уряд приняв предложений йому плян відбудови Петрограду. На ту ціль призначено 26 міліонів рублів в золоті. Само відреставровання найбільш знищених домів коштуватиме 4,250.000 рублів. На протязі найблищих двох років мають перевести нову каналізацію. Величезну уібліотеку Академії Наук, що числить 4 міліони томів, мають перевести до величезної палати, призначеної виключно для бібліотеки.

ПРОТИ ЦЕЛІБАТУ (БЕЗЖЕНСТВА) СВЯЩЕНИКІВ У ГАЛИЧИНІ І ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ РЕЛІГІЙНИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ

Понад сто священиків з цілої Галичини, зібраних на Загальних Зборах станового священичого Товариства св. Павла (для всіх 3 епархій) дня 1-ого липня с. р. у Львові приняло однодушно, одноголосно і без дискусії слідуючі резолюції:

1) Заявляємося як найбільш рішучо **проти вводження загального обовязкового целібату в нашому духовенстві,** передовсім тому, що така реформа скорше чи пізнійше спричинила би неминучу катастрофу св. Унії в нашому народі, як також тому, що вона викличе небажані дуже шкідливі наслідки для нашого народу під оглядом національним та культурним.

2) Стверджуємо, що загал нашої гр.-кат. української суспільности є вдоволений жонатим духовенством, цінить його і поважає та не бажає собі духовенства обовязково безженного і є просто озлоблений на акцію, яку деякі круги ведуть за обовязковим целібатом, — так, що світські люде боротимуться проти тої акції, хоч би духовенство й мовчало (видно се вже з дотеперішнього перебігу сеї боротьби в часописах „Український Голос", „Діло", „Заграва", „Новий Час" і ин.). Впрочім таке відношення нашої суспільности до обовязкового целібату стердив також автор брошури „Жонатий клир а безженство клиру" словами: „целібат по нашим поняттям ставиться майже на рівні з церковною і народньою зрадою".

3) Протестуємо проти фактичного введення обовязкового целібату в Станиславівській епархії, яке вже тепер має шкідливі наслідки (апостазія кількох теольоґів, роздор між безженним а жонатим духовенством, невдоволення в суспільности і т. п.), а в будучности може мати просто катастрофальні наслідки.

4) Рішаємо повторити своє представлення і просьбу в тій прикрій справі у св. Ап. Престола, з якою віднеслис ями були до Риму з нагоди Загальних Зборів Тов. св. Ап. Павла в 1922. р.

5) Усильно просимо Високопреосвященні Ординаріяти нашої церковної провінції, щоб у звязку із справою целібату кандидатам духовного стану не давати причини до оґірчення і невдоволення, яке — в нинішних обставинах, коли невдоволення і так поширюється ізза прикрих з огляду на наш нарід зовнішних причин, — могло би викликати дуже небажані наслідки.

6) Станиславівському „Т-ву безженних священиків" яко такому, котре відвічальне за сумної слави брошуру „Жонатий клир а безженство клиру", висказує зібране духовенство своє обурення і пересторогу: Не туди, браття, чесна дорога до піднесення нашої церкви й народу!

7) Зібране духовенство на Загальних Зборах закликає духовенство цілої нашої провінції, щоб на соборчиках обговорило основно і всесторонно справу примусового целібату та видвигнуло відповідні вирішення.

Дальше ухвалено ще такі резолюції:

Зібране на Загальних Зборах тов. св. Ап. Павла духовенство в імени цілого українського гр. катол. духовенства як найбільш рішучо одноголосно протестує **проти замикання, загарбування й пересвячування на польські костели православних, колись вчасти бувших уніятських церков на Холмщині, Підляшу й Волині, яких число доходить нині до 500.** Ся в 20. столітю нечувана акція польських світських і церковних властий є найбільш болюча і грізна в релігійних відносинах між католицьким Заходом а православним Сходом: вона кидає чорну пляму на католицьку церкву загалом, витворює непромостиму пропасть між православними а католиками, надуживає титулу св. Унії, яка є віроісповіданням галицьких Українців, для знищення а не навернення православних Українців на Холмщині, Підляшу й Волині, через що навіть у корені підкопується св. Унію в українському народі. В журбі й остраху за будучність, зібране духовенство, висказуючи свою синівську преданість і вірність, умильно просить і благає св. Ап. Престол вглянути в ту болючу справу й вирішити її для утвердження доброго імени католицької Церкви між православними на Сході й забезпечення і поширення св. Унії в українському народі.

Для частинного переведення сеї послідної цїли зібране духовенство просить Св. Апостольський Престол зволить диплоьматичною дорогою перевести признання і поставлення на луцькому архієрейському престолі греко-катол. уніятського луцького епископа Пресв. д-ра Йосифа Боцяна та забезпечення йому справування його місійної праці серед своїх братів Українців, колись уніятів, а відтак через російське правительство насильно переведених на православє.

• •

З того приводу перемиський Український Голос пише:

Честь і слава нашому духовенству, що сміло виступило в обороні прав греко-кат. церкви а заразом і в обороні церкви православної. Цей послідний виступ католицького духовенства в обороні української православної церкви свідчить про високий морально-етичний уровень укр.-катол. духовенства в Галичині і відіб'ється широким відгомоном по цілій Україні, підготовляючи ґрунт під соборність української церкви. З цею ухвалою певно буде познакомлений і конгрес в Веліграді і ватиканські політики.

• •

На тім самім становищу, що і наше укр.-католицьке духовенство стало також білоруське духовенство обряду римо-католицького. А саме того самого дня, коли радило гр.-катол. духовенство у Львові, білоруський священик римо-катол. обряду і посол до варшавського сойму, о. А. Станкевич на соймовій трибуні виступив в обороні білоруської православної церкви.

Він дослівно говорив так (наводимо його промову за соймовим протоколом):

„Сумно виглядає на білоруських землях релігійна справа. Мало того, що **білоруським католикам безнастанно накидається польщину і осмішується католицтво, називаючи його „польською вірою"** — тесаме робиться з православною церквою. Грізне явище XVII—XVIII віку, **явище страшної релігійної боротьби знову воскресає на наших нещасних землях.** (Гол.: І таке говорить ксондз!) На те я і священиком, щоб говорити правду. Безправно і по дикунськи **викидається з парохій православне духовенство.** (Голос: З церков, чи з косцьолів?) Не говорю про косцьоли, але про церкви. **В послідних часах в Білостоцькім воєвідстві аж 36 православних священиків виганяють з краю.** Воєвода їм заявив, що можуть собі іти з краю, куди їм подобається. Крім того польський уряд деморалізує всю православну ерархію, роблячи з неї знаряд своєї політики. (Голос: Ксьонда не буде митрополитом). Я о те не стараюся, а вам то відступаю. А зрештою є тут міністер Міклашевський, який заслугує на те, щоб бути православним митрополитом. Способи Столипіна і йому подібних, які стосовано за царської Росії до католицької церкви, в сучасній Польщі ті способи у всій їх повноті стосуються до церкви православної. Пан Пекарський з міністерства просвіти і віроісповідання пробує грати ролю обер-прокурорів „святійшого синоду": Победоносцевих, Саблерів і інших. Вірю кріпко, що Немезіс історії станеться прихильною і для нашого народу і що білоруський народ своєю власною силою оборонить свої права і сам здобуде все те, що йому слушно належиться". (Оплески національних меньшостий).

• • •

Так отже українське духовенство греко-кат. обряду і білоруське римо-кат. обряду заняло те саме становище супроти кривди, яку терпить православна церква в Польщі. Цей голос є пересторогою для ватиканських політиків, є також пересторогою для нашого гр.-кат. епископату, який до нині не заняв становища проти „пересвячування" православних церков. Час отже найвищий, щоб наш епископат забрав голос в тій справі хотьби тільки тому, щоб успокоїти громадянство, серед якого кружляють всякі несконтрольовані вісти в тій справі. Ті вісти набрали сили по послідній подорожі Еп. Хомишина до Ченстохови. Вправді Еп. Хомишин приватно поясняє,няє, що він їздив „говорити правду в очи", але громадянство не знає цеї „правди" і тому нетерпеливо очікує голосу нашого епископату з митрополитом на чолі.

ЯК ЛЮДИ ВИГЛЯДАТИМУТЬ У БУДУЧИНІ.

Колиб вірити пророцтвам одного анґлійського лікаря, то в будучині люде виглядатимуть не дуже гарно. Вони матимуть величезну голову, малє туловище, але зате дуже довгі ноги. Пророцтво своє основує лікар головно на одноозгідні погляди льондонських капелюшників і шевців. Вони кажуть, що гості жадають усе уільші капелюхи й обуву. Пересічна міра капелюхів і черевиків уже сьогодня така велика, яка ще недавно була виїмковою. Анґлійський фізіольоґ пояснює це збільшення обєму голови, що мозок усе більшає і тому і череп мусить розширюватися. Ноги мусять також тому збільшатися, щоби вдержалася рівновага. Зате руки, тому що машина виручає їх у роботі, — зменшуються.

НИЩЕННЯ КОТІВ.

У Будуйовичах, на Моравії, дня 6-го ц. м. поліція видала наказ масово нищити всіх котів у місті. Причиною була по- При екзикуції 600 котів відбувалися страшенно траґічні та комічні сцени. Властителі котів не хотіли з ними розстатися, а богато очевидців гляділо на сцени розстання, як на забаву. Товариство охорони звірят звернулося з протестом аж до міністерства проти такої масової різні симпатичних домових приятелів, улюблених дітьми, старими паннами і деякими великими поетами.

К. Поліщук.

ПОЧАЇВСЬКИЙ МОНАСТИР НА ВОЛИНІ.

(Історична замітка).

(Продовження).

Цей образ давший час перебував разом з иншими образами у кімнаті Гойської, згодом хатня челядь стала помічати, що образ дуже часто сяє незвичайним світлом...

Декілька раз говорили про це Гойській, але вона не звертала на це ніякої уваги. Однак, скоро стався такий випадок, який заставив її переконатися, що образ є незвичайний.

Якось вона сказала свому рідному братові Пилипові Козінському, який був сліпий від народження, аби він помолився перед тим образом. І, от, коли той із пломінною вірою став молитися перед тим образом, як підчас тієї щирої молитви побачив світ і став зрячим.

Зобачивши таке надзвичайне чудо на своєму рідньому братові — Гойська після цього признала уже не відповідним вважати сього образа своєю власністю і вирішила передати його до Почаївського монастиря. Для цього у 1597 році запросила Епископа, черців і священиків і вони із процесією і при великому здвизі народу, перенесли його на Почаївську гору і поставили в Успенській церкві.

Разом із передачею од монастиря чудодійного образа, Ганна Гойська забезпечила маєтностями і в тому-ж таки 1597 році, наділила монастир землею, лісом і селянами, а поза сим дала засоби на впорядковання при монастирі друкарні, в якій друкувалось би слово Боже.

III.

Після смерти Ганни Гойської і маєтности перейшли у спадщину до її нащадків — лютеран Фірлеїв, які у той час жили в місточку Козині.

Ці нові володарі, з метою вигнати черців з гори Почаївської, а потім заволодіти маєтностями, що були подаровані Ганною Гойською для монастиря, — почали робити монастирові ріжні збитки. Нищили межі монастирських маєтностий, ловили черців, били їх і не дозволяли навіть брати воду на своїх землях, а людей, що ішли на прощу до монастиря, перейма ли і не пускали.

Один із цих володарів — Андрій Фірлей — пішов ще далі. Якось, озброївши багато своєї двірської челяді, він 16. червня 1623 року напав на монастир і пограбував всі монастирські скарби: ризницю, утвар і, навіть, самого чудодійного образа Божої Матері зі срібними підвісками, які зображували собою ті чуда, що сталися при цьому образі. В додаток до цього блюзнірства, жінка Фірлея з його намови, одягнулася в церковне убрання, взяла до рук чашу і так явилась серед гостей, що в той час балювали у Фірлея. Появившись так, ганьбила не тільки православіє, а навіть чудодійного образа, але в той самий мент була покарана страшною чорною немічю, яка мучила її аж до того часу, заки Фірлей не дав обітниці повернути чудодійного образа на попереднє місце.

Після цього пограбовання образ Божої Матері перебував у Козинському замкові біля 20 років і тільки аж у 1644 році був Фірлеями знову повернутий на гору Почаївську.

Грабували монастир не тільки одні по дідичі Фірлеї, а й инші пани, так на приклад — графи Ледоховські, які в монастирі розташовували свою військову хоругов і дозволяли жовнірам нищити і грабувати його, як тільки ті самі хотіли.

IV.

Другими фундаторами й обороняли Почаївського монастиря після Гойської, були знову таки православні волинські дідичі: Федір і Єва Домановські, які за порадою ігумена Почаївського, преподобного Іова вибудували у 1649 році над „стопою" Божої Матері велику муровану церкву Святої Трійці, і таким чином велика святиня, яка була на протязі віків під відкритим небом, завдяки Домановським стала „святая святих" нового храму.

V.

У 1675 році сталося чудесне позбавленнє Почаївського монастиря від татарської облоги. Про це чудо зберігся такий переказ:

„1675 року, з наказу султана Баґемета І-го були послані на Польщу ватаги, татар і турків під проводом хана Нурадіма. Йдучи від Збаража, через Вишневець татари підступили до Почаївського монастиря і обложили його зі всіх боків. Ця облога трівала три доби, від 20-го по 23-го липня, загрожуючи монастиреві остаточним знищенням. Татари вже попалили всі околичні й монастирські забудовання і вбили з монастирської братії одного священика і одного іродіякона, а врешті, в ночі з 22-го на 23-го липня постановили направити на монастир усі свої сили, щоб узяти його приступом.

В довершення до всього, ще одна біда спіткала монастир: в ньому майже всі забудовання були деревляні, а сам він був обгороджений звичайним високим деревляним частоколом.

В такому надзвичайно непевному положенню, черці монастиря з ігуменом Йосипом Добрянським на чолі, а також і всі люде з околиць Почаїва, що заховалися у монастирі, — вже нізвідки не чекали ніякого ратунку, звернулися з горячою молитвою до Пресвятої Діви Марії, а також і до преподобного Іова.

Дня 23. липня як на світ поблагословилося під час відправлення Служби Божої перед образом Божої Матері як заспівали „Взбраний Воєводі"... сталося чудо. — Як каже переказ, „небеса розтворилися і над монастирською Свято-Троїцькою церквою зявилася у воздусі сама Мати Божа в незвичайному сяйві і, розстелила білосяючий омофор для захисту народу православного. Поблизу Божої Матері, праворуч стояв у повітрі преподобний Іов Почаївський і молився. — Спочатку татари приняли це явище за якусь незвичайність, якусь мару і стали в нього пускати із луків стріли, але стріли, до надзвичайного жаху ворогів, стали вертатися назад і ранити тих, хто їх пускав.

Від надзвичайного переляку вороги розгубилися і почали вбивати один одного і розбігатися на всі боки. Тоді-ж усі ті люди, що були за монастирською огорожею, кинулися на татар і богато знищили їх, а ще більше захопили в полон, причому деякі з них були до того вражені чудним явленням Божої Матері, що приняли християнську віру і назавше залишилися при монастирі.

VI.

Майже шість столітъ боронився і змагався Почаївський монастир, відстоюючи свої старожитні права, звичаї, своє життя і православну віру перед настирливим наступом войовничого латинського духовенства і, замість Царгородських патріярхів підпав впливам Риму і Уніяти володіли ним від 1713 по 1831 рік, що є біля 118 літ. У 1831 році московським царем Миколою І. уніятських управителів почаївського монастиря було обвинувачено в польському повстані і віддано під суд, а решту уніятських черців було розіслано по инших монастирях. Почаївський-же монастир роспорядженням того-ж Миколи І. перейшов до рук московського православного духовенства.

За час свого володіння Почаївським монастирем, уніяти, помимо широкої видавничої праці, встигли ще за допомогою ґрафа Миколи Потоцького вибудувати величавий, нині існуючий, Успенський собор зі всіми монастирськими забудуваннями; виклопотали в папи булу-грамоту, по якій католити-латинники також визнали Почаївський образ Божої Матері чудодійним, і коронували його.

Сталося це при таких обставинах:

Ґраф Микола Потоцький, син Белзського воєводи — Стефана Потоцького, з дитинства був вихований у латинській вірі, але згадки про те, що предки Потоцьких були греко-православної віри — збереглися в родині Потоцьких у всій своїй силі, що, очевидно, спонукало Миколу Потоцького перейти потім із католицтва на унію, що була хоч трохи близче до віри дідів і прадідів. Потім, дякуючи прихильности польського короля до Потоцьких, ґраф Микола Потоцький був призначений канівським старостою.

За молодих літ ґраф Микола Потоцький провадив своє життя надзвичайно розгульно та свавільно, про що витворилася навіть ціла література.

Цей магнат, віддаючись самим дивовижним забавам та розвагам, разом із тим був наскрізь перейнятий духом демократизму, що однак не перескаджало йому творити свої суди над підвладними йому селянами та жидами, яких особливо ненавидів і над якими знущався в найріжнороднійші способи, часто стріляючи їх, мов дичину яку...

Їдучи одного разу повозом через поля, на виду Почаївського монастиря, на цілком рівній дорозі, ні з того, ні з сього, коні шарпнулися, перевернули повіз, а самі побігли вперед. Ґраф і фірман зосталось на місці безпорадними.

Розлючений такою неуважністю фірмана, Потоцький вихопив із-за пояса пістоля і зі словами — „Умри, злодію!" — націлився в груди фірмана. Фірмон, бачучи певну смерть, з першим рухом руки Потоцького, звернувся до матері Божої з благаннем: — „Мати Божа, сяюча чудами в образі Почаївському, спаси мене!"... Пістоль не вистрілив. Тричі наводив Потоцький на фірмана свою пістоля і тричі звертався фірман до Божої Матері зі своїм благаннем і тричі смертоносна зброя в руках Потоцького, яка все була як найкраща, робилася нездалое...

Вражений таким явним заступництвом Божої Батері, Потоцький після втихомирення коний, наказав свому фірманові їхати впрост до Почаївського монастиря, де перед образом Божої Матері став замолювати свою вину. Сталося це у 1759 році.

З того часу Потоцький зовсім змінив своє життя. Став дуже просто жити часто відвідував Почаївський монастир, а потім цілком осівся у ньому і не опускав його вже ож до смерти.

Ця зміна з Потоцьким і його стале життя у монастирі, принесло для останнього велику користь, бо Потоцький зразу-ж заходився будувати велику церкву і братські будинки, що й зробив як найкраще.

Від 1771 по 1785 рік було вибудовано теперішній собор Успенія з підтримуючими його з полудневої і західної сторони укріпленнями, а з трьох сторін, окружаючим його, величезний братський будинок.

Всі ці забудовання Микола Потоцький перевів майже своїм старанням і контами. Звичайно, тут не треба забувати того, що крім цього було ще богато дарової праці селян із околишніх сіл.

Ці забудовання під усяким поглядом можуть назватися зразковими, особливо коли взяти на увагу, які-то надзвичайні природні труднощі треба було переборювати за для того, щоби будувати, бо ґрунт тут дуже не рівний, гористий і хибкий. Однак, усе було переможене і плян будови виконаний.

В цьому новому зобудованні головна церква, яка стала на місці давньої церкви святої Трійці і яка обіймає собою „стопу" Божої Матері, названа Успенською. Таким чином, замісць попередніх восьми церков: 1) Успіння, 2) Свято-Троїцької, 3) Св. Чудотворця Миколая, 4) Побіди Божої Матері над тотарами; 5) Святого великомученика Федора Тірона, 6) Благовіщення Пресвятої Богородиці, 7) Воскресення Христового і 8) Преображення Господня — стало лише три церкви: Успенська, Печерська і Різдва Пресвятої Богородиці, — яка була збудована вже поза монастирською огорожею.

(Конець буде).

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли оріентуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Гр. А. Церетелі*)

ТАЙНА КРІПОСТИ.

(Грузинська новеля).

Мінадора була гордощами старого рибалки Міхо. Чудово гарна на виду, а й душа в неї благородна. Чаруюче виглядала, коли так ясноока й наче сонце осміхнена сидів перед хатою і направляла батькові сіти.

Радо заходили купці й купували у старого рибалки рибу. А при цій нагоді раді були бачити перлу з поміж дівчат із межи гірря Зурам. І вона раділа, що може поговорити з людьми із міста. Бо їх хатина стояла сама-самітна. Филі шуміли довкола неї. Перед хатою висіли все широкі, сірі, рибацькі сіти. Вітер колихав ними сюди й туди, наче крилами лилика. Цілим серцем любила вона ріку. Її пінисті филі і зелені вали осяяні сонцем ріжно настроювали Мінадору. Здавалося їй, начеб ріка сміялася, зітхала і плакала з нею. Здавалося їй, що чує, як найвиразнійший стогін води, — коли була сумна.

Вже з далека витав її батько, коли вертав човном до дому. Вона мерщій ішла до хати, щоби приготовити йому: варену з пшеничним хлібом рибу, козячим сиром і салатою. Коли обоє потім сиділи при столі, то вона все знала щось оповідати жартуючи переплітуючи, про сплавників дерева й лоцманів, яких бачила. Але, що вона була така жива і вразлива, то це викликало у батька таємну тривогу, чи не може приключитися щось злого тій дитині, яка моглаби бути красою княжої семі.

Раз понад беріг ішов молодий князь. Зодягнутий був у оленячу шкіру, мав рушницю і кинджал. Був на ловах. Слідкував пильно довкола великими очима, що пригадували чорні черешні. Вже смеркало. Гарний молодець змучився після довгої томлячої мандрівки по камінях і по кругляках. Мучив його і голод і спрага. Нараз за високим деревом побачив невеличку сіру рибацьку хатину, при самій воді. Крівлю озолочувало ще саме заходяче сонце. Зняв шапку. Вітер ігрався з його кучерями. Князенко насухував приємний спів, що проносився поміж корчі. Виразно чув слова: Гарнійший ніжної ночі, яснійший рожевого світанку, срібний сміх Мінадори!

— Гей ти лісова жабко, то ти так чарівно співала? — спитав він дівчину, що вийшла з хати з кошиком на рамені. А була свіжа, наче рання зірниця.

— Ах! — викликнула вона счудовано.

А князенко сказав:

— Дай мені напитись, гарненька дитино. Я грузинський князь. За твою гостинність дістанеш корону.

— Виглядаєш наче щупак (щука), що глибоко віддихає, або віл, коли згедзається — відповіла вона глумливо.

— В цілому краю не стрічав я ще подібної тобі. Ти певно з якогось незвичайного тіста. Я не жадатиму насамперед твоєї гостинности, а поцілую тебе, ти курятко... раз, два рази три...

— То було чотири рази а може й пять, ти нахабний!...

Зігнулася, добула скоро рибу з води й заїхала рибячим хвистом князеві по смаглявому лиці.

— Так, — викликнула вона то тепер дістанеш четверте і пяте мокре поздоровлення!

— Мінадоро! Мінадоро! — роздався голос із хати.

— То певно твій батько! — прошептав князь. А вона відзивалася голосно:

— Я йду, тату, йду вже!

— А я завтра буду тут у цю саму пору! — сказав князь.

— Попробуй лише, то знову привітаю тебе мокрою рибою!

— Завтра, Мінадоро, побачу тебе знову. Цеж про тебе співається в цій пісні про срібний спів!

Зірвала китичку диких цвітів кинула їх князеви й сказала:

— Хотілаби я бачити, як ти знову посмієш! Прийде такий чужий парубок, цілює невинну дівчину й ще хоче бути князем!

Підспівуючи пісню про Мінадору зник князь між корчами. І що вечоря являвся біля дочки старого рибалки, як лише западало сонце, а свіжо скошене сіно пхло сильнійше. Наче виростав із горіхового дерева, яке закривало залюблену пару перед очима инших. Князенко все був точно в цю саму пору.

Королева Дарідзана чудувалася, що її син ненадійно полюбив так дуже лови.

З цього часу минуло богато літ. Турки війною пахлинули на країну. Мешканці Грузії мусіли будувати фортеці. Князь посивів уже. Вже довго сидів на престолі. Неодно тепер змінилося під високим горіховим деревом над берегом ріки. Підчас ловлі риб найшов старий Міхо свою холодну могилу. Волося Мінадори сріблилося. Колись свіжі уста отіняла глибока журлива морщина. Лише Амірідон, чарующий молодець, був веселий і вельми щасливий. Він був еще богато гарнійший, як колись молодий князенко. Ненька його частенько говорила сама до себе: „Такого божеського молодця, як мій Амідрон, світ ще ніколи не бачив!"

Він розповідав свої мрії. Зручно майстрував човно й говорив:

— Тепер я знаю, що наш король побідить! Він жеж такий хоробрий! Але наша велика кріпость у Зурамському межигірю навіть не гадає бути скінчена! Щойно підбудують її трохи вгору, вже валиться і засипає робітників під румовищем. То наче якась зачарована кріпость. А вона така важна для нас. Неодна батерія при скелі все остається не нарушеною, а вершок, хоч би як сильно побудовано його, розсипається...

Почувся спів Мінадори. Вона сама поблідла з жаху й спиталася спішного післанця, який наблизився до хати:

— Який страшний удар хочеш ти мені завдати, та я чую, що ти тому приходиш сюди!

Він щиро відповів:

— Ти знаєш на нашу дорогу батьківщину напали вороги. Знаєш й про це нещастя, що наша найсильнійша кріпость усе на ново валиться, начеб ми будували її з самого піску. Одна ворожка дала нашому королеві таку раду: „Попробуй вмурувати у стіни кріпости найгарнійшого грузинського молодця, як живе вапно. Побачиш, наша славна батьківщина буде тоді безпечна перед кождою небезпекою!...

Мінадора ломила руки й шепотом говорила:

— Абож син мій такий гарний? При роботі горбатіє його спина... Коли визирає дивиться зизом на одно око... хтож це післав тебе до мене?...

— І цей і той і богато инших людей. Я роблю лише це, що мені приказали. Не маю я права рішати, чи твій син найгарнійший...

Нещаслива Мінадора плакала й молилася цілу ніч.

* * *

При могучій скалистій горі робота аж кипить. Робітники запопадливо взялися до праці. А довкола людей наче муравлище. Цікаво приглядаються роботі. Спішно йдуть вози з вапном й водою. Вершок кріпости вперше стоїть непорушено. Що за чудовий вид. А там на долині, у стіп скелі перешептуються люди:

— Бідна ненька, як тяжко навістив її Господь! Певно тому, що рідко коли ходила до церкви... А нещасливий молодець.. кажуть він княжого роду... як сяв він радістю, як вийшов на мур...Мати поглядала на нього розпучливо й питалася. „Чи ти мусиш іще висше іти сину?" А він відповідав: „Ах, мамо камінь роздавлює мені груди..." И потім замовкла жива стіна...

Мінадора хиткою ходою сходила з гори, шарпала на собі одежу, вирячила очі в далечінь. Уже нікого не пізнавала. Робітники розступилися й бурмотіли: „Вона збожеволіла!"

За смерековим гаєм роздався тупіт кінських копит. Усі побігли туди й кричали: „То король їде!" Ще трохи і побачили його на молочно-білому коневі. Їхав на ньому король гордо і весело. Був такий врадуваний. Старечим голосом співав пісню про Мінадору...

---

*) Граф Акакій Церетелі сучасник [illegible] Грузії, Церетелі для Грузії тим, чим для України Шевченко. Шевченко вступив на арену громадянської діяльности в початках 60-их років, коли ще панщина була доволі сильна. Селянство позбавлене людських прав, а поміщики русифікувались, запродувались. Всякий і найменьший національний прояв здавлювано. Серед таких тяжких умовин виступив Церетелі. Разом із другим великим письменником Іллею Чавчавадзе гаряче боровся за поступові реформи. Дайте освіту народові, геть неволю! — це головний клич Ц—я. Грузія, вільна Грузія (на Кавказі, або як колись вона звалась Картвелія) з стародавньою власною культурою, власним укладом життя, з кінцем 18. і початком 19. століття піддалася під протекторат Росії. Піддалася, бо не могла устоятися перед музулманською навалою. Маленька жменька хоробрих Грузинів (усього населення числить Грузія 1.4 міл.) з мечем і хрестом у руці здержувала гнет великоміліонового музулманства. Піддалася Грузія Росії (як християнській державі), бо думала так захистити свою мову, право. Та не так склалося, як бажалося. Росія поступила з Грузією так, як поступила з Україною, коли Богдан Хмельницький піддався під протекторат Росії Переяславською угодою. Уся перша половина 19-го століття, це народні повстання Грузинів проти Росії. Кождий раз здавлювано їх жорстоко. Гинуло все. На це звернув увагу Церетелі, проти цього виступав він у своїх поезіях. І сам він подібне переніс. Ще як Церетелі був у ґімназії, священик спитав його чи читає він евангеліє. Церетелі відповів що так і показав книжку на грузинській мові. Катихит шпурнув книжкою і крикнув: „Ти перестав читати наше евангеліє, а читаєш якусь погань на собачій мові!" І нищили Москалі всюди грузинську мову, вигнали зі школи, суду, церкви. А грузинською мовою говорили вже богато століть перед народженєм Христа. Народ мучений царськими урядниками мовчав. Інтеліґенція відсахнулась зовсім від народу. У такий час виступив Церетелі. Він як син народу, близько знайомий з бажаннями і терпіннями Грузинів. Тому вся літературна діяльність Церетелія, то протест проти насилля. Він теж бере участь у всіх періодичних виданнях Грузинів, не лише як поет але й як публіцист.

Прометей це Грузія — каже Церетелі в одній своїй поезії — чорні ворони, то вороги її. Настане хвиля, коли Грузія розірве окови, заживе знову гарним, вільним життям. В иншій поезії каже:

„О ні! Ще не вмерла вона!
Вона лиш спить і знов проснеться,
Хто їй бажа по віки сна,
Той швидче сам трупа діждеться.
І серце чує вже в грудях,
І віра є, що дав Небесний
Великий гарний в світі шлях."

В поезії „Патріот" насміхається з цих, які вдають рідних синів лише так, що носять народне вбрання, співають народні пісні, люблять національні страви, а все життя проводять у гулянках. Не таких людей потребує Грузія. Він кличе сильних, смілвих людий на велике діло. Для цього він

„Жовч змішав з алмазом сльоз
докинув гіркост идо меду
і запал перелетніх дум
Зеднав з боротьбою за волю."

Церетелі проклинає зрадників:

„Хай проклятий буде той,
Хто гори на доли заміне,
Хто рідний свій забуде люд
І рідну вітчину покине.
Проклятий кожен ренеґат...
Сама земля його н еприйме...
І проти нього навіть брат
Оружжа тяжкеє підійме...
Нехай проклятий буде той,
Хто мову за хвальбу забуде,
Хто щастя краю рідному
Бажати кожну мить не буде."

Вірші Церетелія писані на зрозумілій для народа мові, тому дуже скоро розповсюднилися, стали скарбом цілого народа. Скрізь, селянин при роботі, робітник за стукотом машини, й інтеліґент — співають пісні Церетелі. Пісні ці стали скарбом народа. Поезія Церетелі доказала, що грузинський нарід, згідно з її автором, бажає бути паном на своїй землі. — З повищого бачимо на скільки схожа сумна доля маленького верховинського народу .— Грузинців. А скільки ще всетаки слід би вчитися нашому великому українському народові від неустрашимих Грузинів.

ДЕСЯТЬ-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ В ПОЛЬЩІ.

Луцька газета Наш Стяг пише:

З днем 18. липня п. р. заведено на Горішному Шлеску десять-годинний робучий день. Цей брутальний замах на найелементарніщі права горішношленського робітництва аргументує влада в цей спосіб, що в німецькій частині Шлеска теж заведено 10-годинну працю, а женевська угода відносно Гор. Шлеска предвиджує, що введення довшого дня праці в німецькій частині уповажнює до рівнорядного полагодження тієї справи в польській частині. Аргумент вдоволяючий! Женевська угода уповажнює, значить можна допуститись і найбільшого злочину у відношенні до знищеного безробіттям, нуждою і голодом робітництва.

В часі невпинного спадання польської валюти і масового друковання що раз то більш безвартісних марок, горішношлеські промисловці в набиванню своїх карманів довели до того, що шлеський вугіль в самому таки Шлеску ставсь дорожчий ніж спроваджений туди вугіль з заграниці. Збогачування промисловців росло з кожним днем, а коли прийшла хвиля сякої такої стабілізації валюти і менший вигляд на збивання зисків, панове капіталісти взялись до замикання підприємств. Сотки тисяч робітників опинились на бруку, почала ширитися нужда й голод і самогубства на цьому тлі. Однак це для компетентних чинників обоятне; для них важніщий сам факт застою промислу. Продукція Гор. Шлеска за дорога а через те не має попиту ні збуту, отже треба якось лиху зарадити. І знайшовся вихід: збільшити робучий день до 10 годин і зменьшити заробітну платню. Вихід знаменитий! Вже ходять чутки, що цю реформу треба буде поширити на цілу Польщу і це буде знаменитим середником для зліквидування кризи в польському промислі! — Однак, що скажуть на те сотні тисяч працюючих мас, яким готується загибель, над тим ніхто з побожних акушерів санації відносин в польському промислі й не подумав. — Робітництво готується до боротьби в обороні своїх найелементарнійших прав.

ПЕРСПЕКТИВА ВРОЖАЮ НА УКРАЇНІ.

Дня 15. липня почалася у Харкові Всеукраїнська Хлібна Нарада Представників Комісаріяту української державної торговлі. На нараді виголосив великий реферат про перспективи врожаю й експорту Уповноважений Українського Комісаріяту закордонно. торговлі Золотарів. „Півтора місяця тому — говорив Золотарів — ми обраховували загальну продукцію на підставі торішніх даних про врожай плюс збільшення засівної площі, яке ми маємо в біжучому році. Але нині з огляду на ріжноманітність урожаю по окремих районах України, неможливо докладно обрахувати загальну продукцію, якої сподіваються у цьому році. Є на Україні губернії, які дають 8—10 пудів з десятини.

„Але вже одно встановлення загальної продукції має велике значіння при будованні плянів заготовок хліба. Півтора місяця тому обраховано загальну скількость урожаю на 1924 р. в 830 міліонів пудів; через посуху ми втратили більше меньше 15—20% цієї скількости, а тому, рахуючи запаси минулого року більше меньше на 25 міліонів пудів, ми маємо біля 700 міл. пудів".

„З цієї скількости 325 міл. пуд. як мінімум слід залишити для самого селянства, для задоволення його потреб; 120 міл. пудів потрібно для вигодування худоби, далі необхідно залишити насінний запас і т. д.".

„Всього для хлібозаготовки, себто товарових остатків, лишиться біля 130 міл. пудів, які намічено заготовити в біжучому році державними і кооперативними організаціями. Для експорту намічено заготовити 30 міл. пудів, при чому загальна скількость по окремих губерніях розподіляється так: Одещина — 30 міл. пуд., Донеччина — 12—13 міл. пуд., Катеринославщина — 15 м. пуд., Полтавщина — 20 м. п., Київщина — 15 м. п., Чернигівщина — 5 м. п., Поділля — 12 м. п., Волинь — 9 м. п., Харківщина находиться під сумнівом, чи можна буде вести заготовку у ній... Далі зазначив Золотарів, що особливу вагу має заготовля 30 м. п. українського збіжжа для експорту".